

**ДАНОЧНА
ОДГОВОРНОСТ**

ГРАЃАНСКИ ИЗВЕШТАЈ
CITIZEN REPORT CARD
во ОПШТИНА ДЕЛЧЕВО

Рурални населени места за 2021 година

Оценка на граѓаните за задоволството од општинските услуги и нивните приоритети за капитални инвестиции во руралните населени места

Проктот е финансиран од
Европската Унија

CEA

Проектот е имплементиран од
Центар за Економски Анализи

Граѓански извештај/Citizen Report Card во Општина Делчево

Рурални населени места за 2021 година

Оценка на граѓаните за задоволството од општинските услуги и нивните приоритети за капитални инвестиции во руралните населени места

ЦЕНТАР ЗА ЕКОНОМСКИ АНАЛИЗИ (ЦЕА)

Проект за даночна одговорност – кон граѓанска одговорност и одговорни даноци

Веб страница:

www.cea.org.mk

Проектот е финансиран од Европската Унија Оваа публикација е изготвена со помош на Европската Унија. Содржината на публикацијата е единствено одговорност на авторите и на никаков начин не може да се смета дека ги одразува гледиштата на Европската Унија.

Септември, 2021, Скопје

Проектот е финансиран од
Европската Унија

Проектот е имплементиран од
Центар за Економски Анализи

Проект:

Даночна одговорност – кон граѓанска одговорност и одговорни даноци

Имплементира:

Центар за економски анализи (ЦЕА)

Изготвил:

Центар за економски анализи (ЦЕА)

Издавач:

Центар за економски анализи (ЦЕА)

бул. Јане Сандански 63/3

1000 Скопје, Република Северна Македонија

info@cea.org.mk, www.cea.org.mk

Содржина

Вовед и методологија	4
Граѓаните на општина Делчево за квалитетот на живот и степенот на задоволство од локалните услуги.....	7
Граѓаните за квалитетот на живот	7
Ценета предност на општината	9
Задоволство на граѓаните од општинските услуги	10
Степенот на задоволство на посебните услуги	10
Степен на задоволство од добиената услуга	11
Приоритети на граѓаните за капитални инфраструктурни инвестиции за подобрени општински услуги.....	13
Приоритети на ниво на општината	13
Приоритети на граѓаните за урбанизација и капитални инвестиции по населено место	14
Споредба на приоритетите идентификувани преку анкета на терен и приоритетите идентификувани преку работната средба со фокус групата	17
Перцепција за степенот на вклученост и учество на граѓаните во креирањето на локални политики и консултации	19
Граѓанско учество и комуникација	19
Преферирани канали за информирање	19
Клучни наоди	20
Препораки.....	21
Анекс 1 Фокус група за идентификување на приоритетите на граѓаните од руралните средини на Општина Делчево	22
Анекс 2 Анкетен прашалник (за граѓаните)	29

Вовед и методологија

Граѓанскиот извештај (Citizen report card) претставува алатка со која се оценува степенот на задоволство на граѓаните од различните локални услуги, а воедно претставува и јасно идентификување на локалните приоритети на граѓаните преку нивно директно учество во процесот. Информациите за подготовка на Граѓанскиот извештај се засноват врз мислењата и перцепциите на граѓаните, а информациите се собрани преку спроведување на анкети и фокус групи со граѓани. Преку овие методи, граѓаните го дадоа своето мислење за оценка на локалните јавни услуги, а исто така и го изразија степенот на нивното задоволство од користењето на локалните јавни услуги¹. Целата на овие информации е од една страна да се подигне свеста на граѓаните за услугите како и за потребата од учество во носењето на локалните одлуки, а од друга страна да се спроведат реформи во системот за давање на јавни услуги. Клучна карактеристика на оваа алатка е тоа што наодите од анкетата се користат на јавни состаноци и средби, со што претставува ефективен инструмент за промовирање транспарентност и отчетност.

Граѓанскиот извештај се користи во ситуации кога општината нема информации за перцепциите на граѓаните за квалитетот и задоволството од јавните услуги² и има за цел да ја подигне свеста на граѓаните за важноста на нивното учество при носењето на локалните јавни политики.

Користењето анкети на одреден или репрезентативен примерок на граѓани претставува практичен метод за да се идентификуваат ставовите, приоритетите и однесувањето на одредена група на граѓани.

Наодите од спроведените анкети и фокус групи со граѓаните можат да им помогнат на јавните службеници пред сè во приоритизацијата и подобрувањето на јавните услуги за граѓаните. Анкетите исто така можат да помогнат во зголемување на опфатот на граѓани со цел што повеќе да учествуваат во процесот на носење на локални политики. Спроведувањето на анкети со граѓаните, се алатка за унапредување на процесот на таканаречена делиберативна демократија во едно општество, каде што јавните службеници имаат одговорност пред граѓаните за обезбедување на подобрени јавни услуги. Процесот на анкетирање придонесува и кон подобрување на квалитетот на демократското владеење/управување, бидејќи претставува алатка за зголемена партиципативност на граѓаните во носењето и оценка на локалните политики. Оттука, партиципативноста на граѓаните дополнително се зајакнува кога резултатите од анкетите се јавно и транспарентно презентирани и дискутирани и преку организирани дискусии со фокус групи, работилници, состаноци и сл. Отвореноста и подготвеноста на централната и локалната власт за вклучување на граѓаните во креирањето на локалните политики е тесно поврзана со транспарентноста, којашто дава дополнителна вредност и перцепција дека гласот/мислењето на граѓаните се зема предвид.

---

¹

<https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/11277/286010CRC0SD0note09101public1.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

² ibid

Наодите од Граѓанскиот извештај за **Делчево** се засноваат на резултатите и наодите од спроведената анкета со група граѓани како и на наодите од дискусијата на фокус групата спроведена со граѓаните во општина **Делчево** кои живеат во руралните населени места. Извештајот е дел од поширока активност за промовирање и олеснување на процесот на носење одлуки во општината врз основа на потребите на локалната заедница и граѓаните, како дел од Проектот за даночна одговорност – кон граѓанска одговорност и одговорни даноци³. Целта на Граѓанскиот извештај е подобро да ги отслика потребите и приоритетите на граѓаните на оваа општина, преку нивно поголемо вклучување во процесите на планирање на општинските ресурси коишто се наменети за инфраструктурни проекти и капитални инвестиции како и при креирањето на локални стратегии и планови на локалната самоуправа.

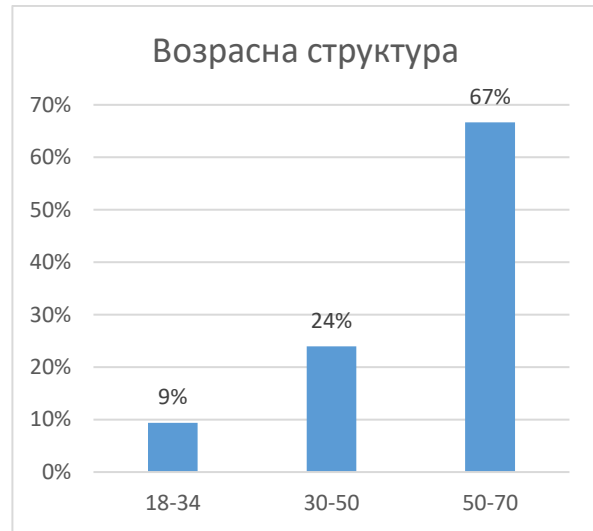
За спроведување на анкетата лице-в-лице, се користеше структуриран прашалник, со граѓани избрани по случаен избор (Анекс 1). Прашалникот се состои од следните делови: вовед и цел на прашалникот, прашања за квалификации, општи информации за испитаникот, дел за вредностите на граѓаните, дел за оценување на нивото на задоволство од добиените локални услуги, дел за идентификување на приоритети за локални капитални инвестиции за унапредување на услугите. Дополнително, посебен дел во прашалникот е наменет за оценка на степенот на учество на граѓаните во носењето одлуки на општинско ниво како и претпочитаните канали на граѓаните за комуникација со општинските власти и администрација.

Со цел зајакнување на учеството на граѓаните во планирањето и носењето на локални политики, како и потврдување на наодите од спроведените прашалници, како дел од процесот на подготовка на граѓанскиот извештај, се користеше и методот на дискусија во фокус групи. Фокус групите беа организирани во форма на структурирана и насочена дискусија со претставници на месните рурални заедници. Дискусиите со фокус групите се користени за ефикасно прибирање на информации кои се однесуваат како за предизвиците со кои се соочуваат граѓаните, така и за прибирање и/или потврдување на предлози за подобрување на општинските јавните услуги.

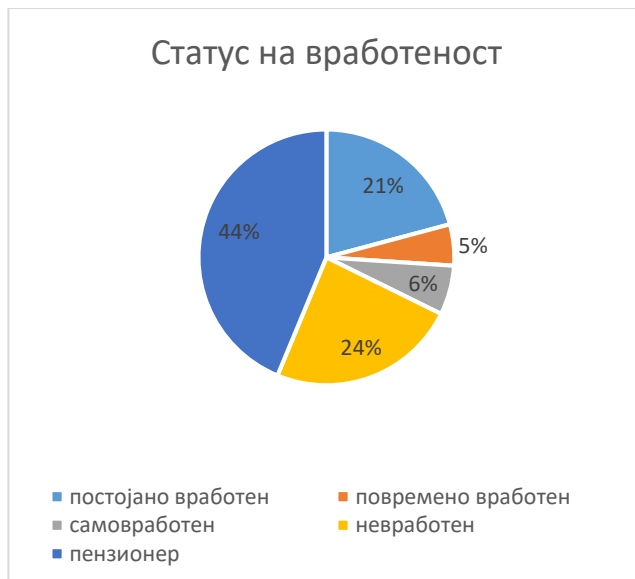
Анкетата во руралните средини на општина **Делчево** е спроведена на примерок од 96 граѓани (N = 96 граѓани), од кој поголемиот број од машки пол, сите полнолетни граѓани (над 18 години), и постојани жители на рурална заедница/населба во рамки на општината Делчево. Бројот на анкетирани граѓани по населени места е пропорционален на вкупниот број на жители во населените места и тоа: Град (9), Драмче (5), Свегор (15), Тработивиште (9), Стамер (6), Илиово (4), Разловци (14), Габрово (13), Вирче (8), Бигла (6), Полето (4), Нов Истевник (3).

Демографските карактеристики на примерокот на анкетирани граѓани се: 35% од примерокот се жени, додека 65% се мажи; најголем дел од примерокот на анкетирани граѓани се на возраст помеѓу 50 и 70 години (67%), потоа граѓани на возраст од 30-50 години (24%), најмалку се граѓани на возраст меѓу 18 и 34 години (9%).

³ Види повеќе на <https://cea.org.mk/proekt-za-danochna-odgovornost-kon-graganska-odgovornost-i-odgovorni-danotsi/>

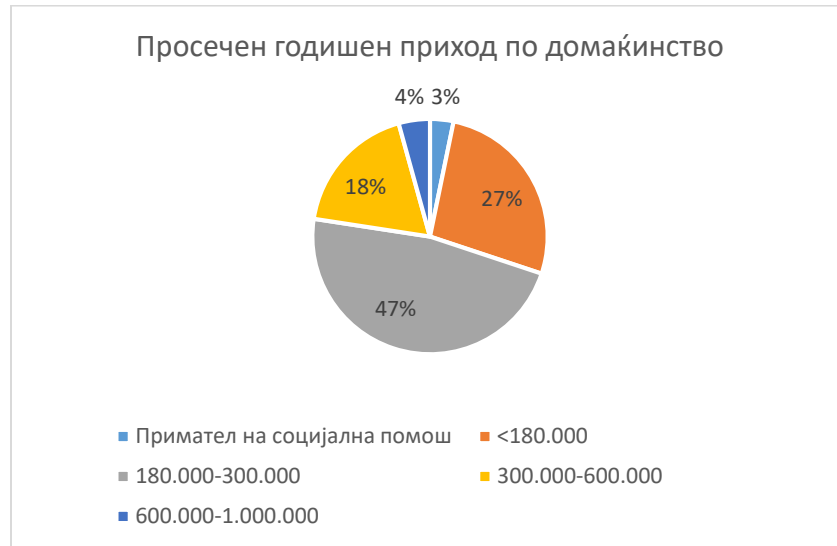

Во однос на структурата според статусот на вработување, најзастапени во примерокот се пензионирани лица со учество од 44%, потоа со 24% се невработени лица, 21% од примерокот се лица со постојано вработување, 6% се самовработени лица и 5% се граѓани со договори за повремено вработување. Според степенот на образование, анкетирани лица се со следната структура: 69% од примерокот се граѓани со завршено средно образование и 31% со завршено основно образование.

Според висината на приходите, најголем дел од испитаниците (47%) се членовите на домаќинства со годишни приходи помеѓу 180 илјади и 300 илјади денари, 27% од примерокот се граѓани дел од домаќинства со годишни приходи до 180 илјади денари, и 18% од примерокот се граѓани со годишни приходи помеѓу 300 илјади и 600 илјади денари. Останатите 3% се граѓани - дел од

домаќинства кои се приматели на социјална помош и 4% од примерокот припаѓаат на домаќинства со приходи помеѓу 600 илјади и милион денари.

Граѓаните на општина Делчево за квалитетот на живот и степенот на задоволство од локалните услуги

Граѓаните за квалитетот на живот

Квалитетот на животот се дефинира како перцепција на поединецот за неговата/нејзината положба во животот и општеството, во контекст на културата и на вредносните системи во кои живее и во врска со неговите/нејзините цели, очекувања, стандарди и интереси.⁴ Од аспект на економскиот развој, концептот на „квалитет на живот“ вклучува комплексна рамнотежа на индикатори на поединецот за условите за работа и образование, здравствената заштита и домувањето, уметност и култура, инфраструктура и материјалните услови за живеење.⁵

На прашањето за перцепцијата за нивниот степен на квалитет на живот во нивното место на живеење, жителите на руралните населени места во општина Делчево во просек квалитетот на животот го оценуваат со средно ниво односно со средна оценка од 2,4 (на скала од 1 до 5). Оценките за степенот на квалитет на живот се разликуваат помеѓу руралните населени места во Општина Делчево. Имено најголема разлика од просечната оценка, а во насока на значително повисока оценка за квалитетот на живот, според испитаните граѓани е во населено место Нов Истевник и

⁴

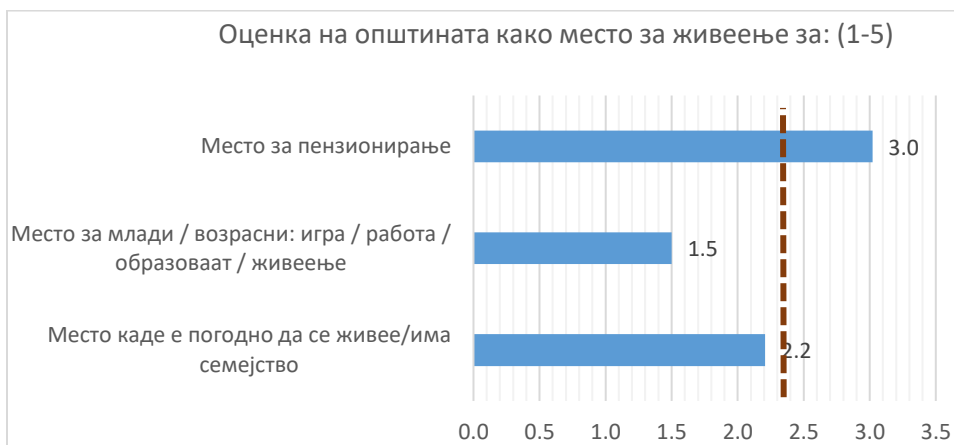
<https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/8518769/#:~:text=Quality%20of%20life%20is%20defined,%2C%20expectations%2C%20standards%20and%20concerns>

⁵ <https://www.thinkcurrituck.com/blog/economic-development-and-quality-of-life>

Тработивиште. Спротивна вредност, со значително пониска оценка за нивниот квалитет на живот, одговориле жителите на населеното место Град, каде граѓаните дале средна оценка од 1,3.

На прашањето да дадат приоритет и оценка за погодноста на локацијата за живеење во однос на можностите за развој и живеење, најголем дел од граѓаните на овие населени места, ја оценуваат општината како место погодно за пензионирање, и тоа со оценка над просечната вредност од сите оценки од испитаните граѓани (2,4), а значително помалку ја гледаат како место кое е атрактивно за живот и развој на младите (вклучително достапност на работни места, или пак образование за младите). Истовремено, според просечната оценка на граѓаните, руралната средина во Делчево ја сметаат како место во кое е погодно да се живее и да се гради семејство.

Ценета предност на општината

Жителите на руралните населени места на општината ја ценат локацијата/местото каде што живеат пред сè поради мирното опкружување кое го овозможува руралната средина, без урбан сообраќај и метеж. Исто така, значителна предност која ја ценат за местото каде живеат, е и почистата животна средина и природа.

Жителите на општината помала важност дават на социјалните аспекти на помалите заедници како што се близината до урбан центар и близината и односите во заедницата. Дополнително, големината на заедницата воопшто не претставува карактеристика која ја сметаат за важна.

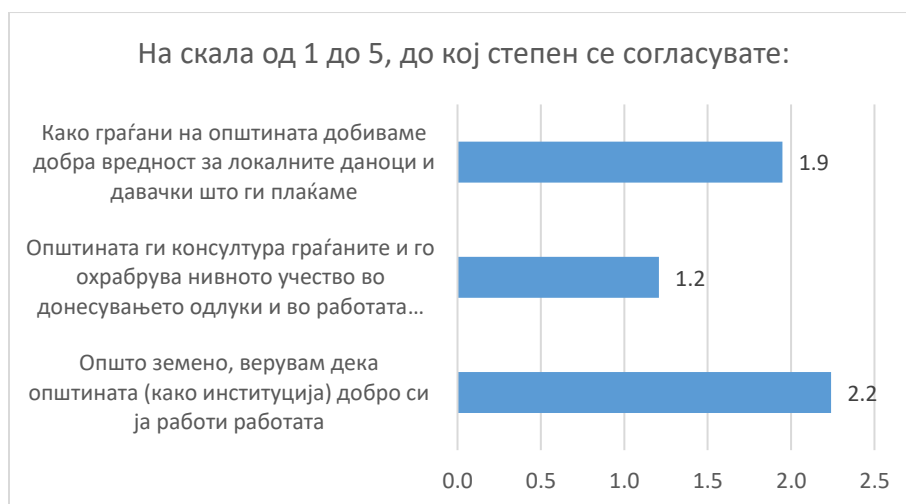

На прашањето за граѓаните, да направат споредба на тековниот со квалитетот на нивниот живот во минат период (пред пет години), најголем дел од граѓаните, 70%, изјавиле дека нема промени во квалитетот на нивниот живот. За останатите 9% од граѓаните, квалитетот на нивниот живот се подобил, додека за 21% од интервјуираните граѓани, се влошил.

Задоволство на граѓаните од општинските услугите

Според жителите во руралните средини, просечната оценка за работата и квалитетот на обезбедените општински услуги од страна на општина Делчево изнесува 2,2 (на скала од 1 до 5). Пониска оценка даваат граѓаните за степенот на консултација на општината со жителите, при донесувањето на одлуките 1,2 (од 5). Просечната оценка на граѓаните за вредноста на услугите кои ги добиваат наспроти висината на даноците кои тие ги плаќаат е 1,9 (од 5). Оттука, општата оценка е дека граѓаните очекуваат поголем квалитет на услугите кои ги добиваат од единицата за локална самоуправа како и нивно поголемо вклучување во носењето на одлуките кои се однесуваат на нивната општина и локална заедница.

Степенот на задоволство на посебните услугите

Степенот на задоволство на услугите на општината, вклучувајќи ги и комуналните услуги во надлежност на општината, варира значително во зависност од видот на услугата која ја обезбедува општината односно во однос на надлежностите на ЕЛС.

Граѓаните од руралните средини на Општина Делчево во просек се **најзадоволни** од услугите:

- а) јавно улично осветлување, и
- б) системот за вода за пиење.

Најниските просечни оценки граѓаните дале за услугите и активностите за:

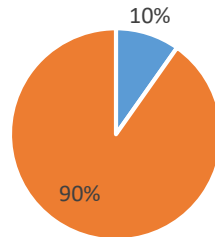
- а) локален економски развој,
- б) планирање на користење на земјиштето,
- в) заштитата на животната средина,
- г) одржување на речни корита,
- д) културни и рекреативни настани во заедницата, граѓански консултации.

Постојат разлики по поединечните населени места и тоа главно онаму каде има недостаток на инфраструктура за обезбедување на дадената услуга, како на пример немање на водоводна и канализациона мрежа.

Степен на задоволство од добиената услуга

Од интервјуираните граѓани, само 10% биле во директен контакт и комуникација со општината во текот на изминатата година, и тоа примарните причини во повеќето случаи се поврзани со барање за инфраструктурни санации или пак со проблеми поврзани со процесот на легализација на нивните имоти.

Дали сте во било во контакт со општинските власти /
советот / месна/рурална заедница во последната 1
година?

■ Да ■ Не

Приоритети на граѓаните за капитални инфраструктурни инвестиции за подобри општински услуги

Приоритети на ниво на општината

За 42% од целокупниот број на испитаници, приоритет на граѓаните за капитални инвестиции во руралните области во Делчево е подобрување на системот за канализација и отпадни води, потоа превоз и одржување на локалните патишта, проследено со подобрување на комуналната хигиена во населените рурални средини.

Воспоставување и унапредување на водоводните мрежи, како и подобрување на процесот на урбанистичко планирање, вклучително и легализацијата на постоечки градби и дозволи за нови градби. Поставувањето на урбана опрема и уредување на јавни површини е исто така важен приоритет за граѓаните (за 10%).

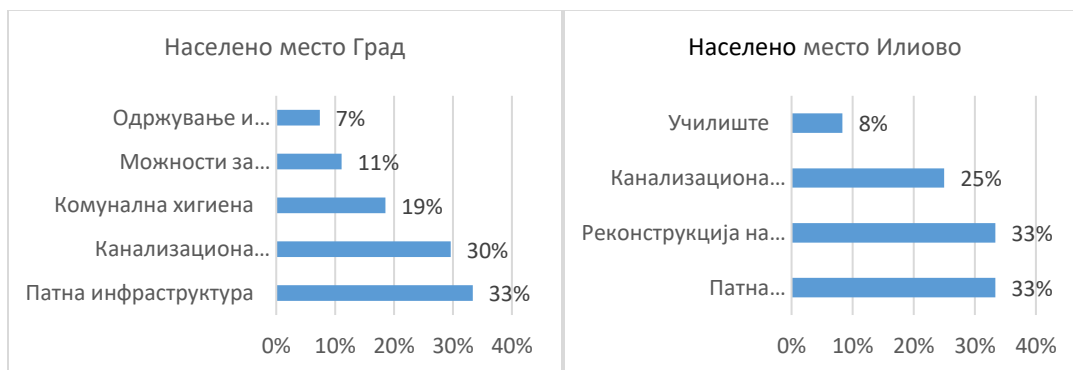
Оттука, според испитаните граѓани, приоритетите за капиталните инфраструктурни инвестиции се рангирани по приоритет како што следува:

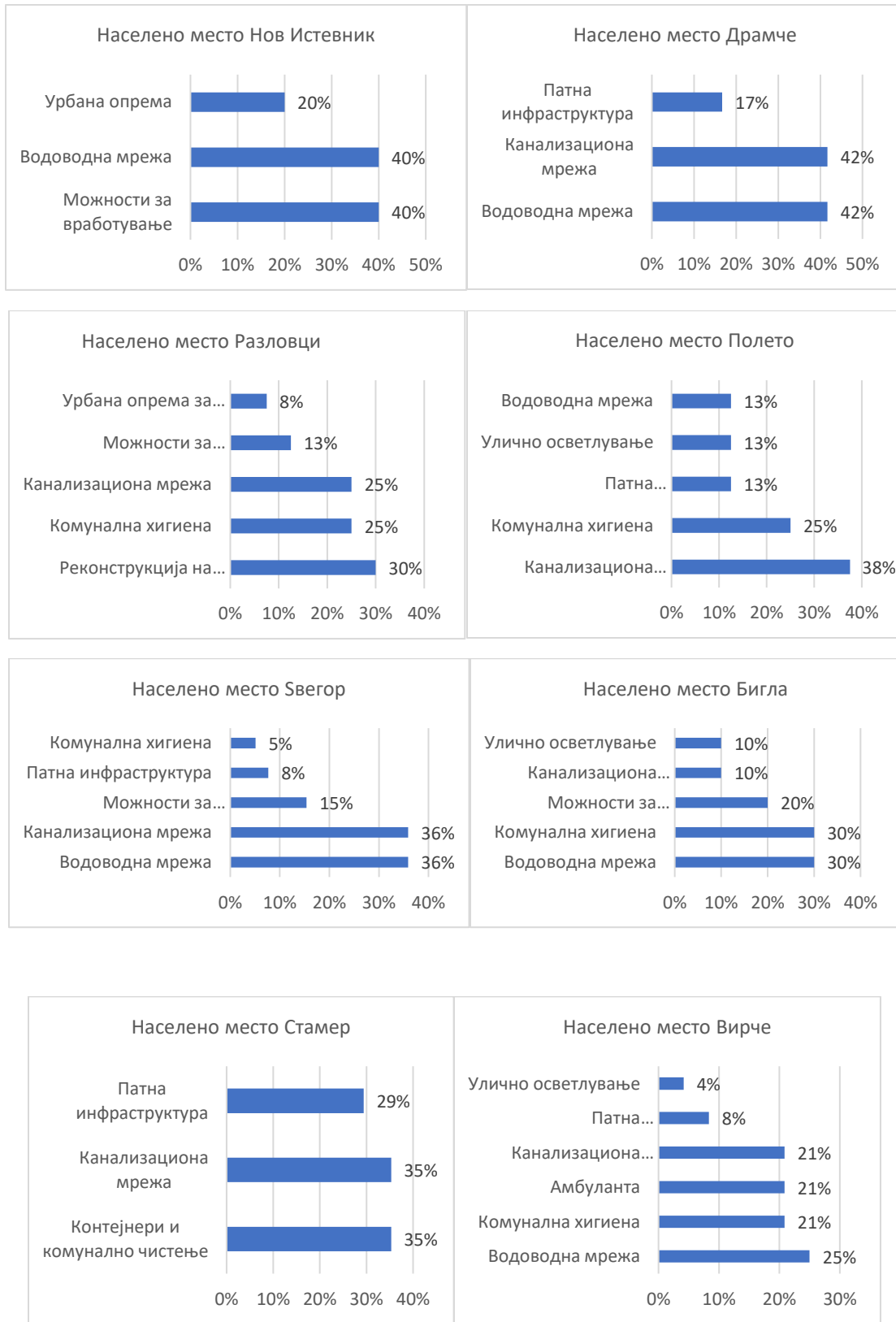
- 1) Унапредување на канализациониот систем/систем за отпадни води,
- 2) Подобрена патна инфраструктура – асфалтирање и одржување на улици и мостови,
- 3) Подобрување на водоводната мрежа,
- 4) Подобрување на комуналната хигиена,
- 5) Реконструкција на мостови,
- 6) Подобрени услови за вработување,
- 7) Поставување на урбана опрема и
- 8) Изградба на објекти за обезбедување на подобрени услуги (игралиште, училиште, градинка, културен дом).

Приоритети на граѓаните за урбанизација и капитални инвестиции по населено место

Приоритетите според населено исто така се разликуваат иако доминира потребата за подобрен патна инфраструктура, воспоставување на водоводна мрежа или пак канализациона мрежа скоро кај сите населени места. На приказите подолу се дадени приоритетите на граѓаните кај дел од населените места во општина Делчево, истите можат да се однесуваат на целосно воспоставување, на реконструкција, подобрување или пак санација на одредена потреба.

Споредба на приоритетите идентификувани преку анкета на терен и приоритетите идентификувани преку работната средба со фокус групата

Приоритетите дефинирани од страна на граѓаните преку спроведената анкета и приоритетите дефинирани од претставниците од месните заедници кај дел од населените места се разликуваат.⁶

Приоритет/Населено место	Габрово		Вирче		Бигла		Полето		Нов Истевник	
	Граѓани	Претставници на Месна заедница	Граѓани	Претставници на Месна заедница	Граѓани	Претставници на Месна заедница	Граѓани	Претставници на Месна заедница	Граѓани	Претставници на Месна заедница
Патна мрежа и реконструкција на локални патишта	√	√	√	√		√	√	√		
Пешачки патеки и реконструкција на мостови	√			√						
Одржување и чистење на речни корита и селски пасишта				√						
Здравствена заштита			√							
Изградба и реконструкција на објекти (пр. културен дом)										
Водоснабдување		√	√	√	√	√	√		√	√
Канализациона мрежа			√		√		√			
Комунална хигиена		√	√	√	√		√			
Вработување	√				√				√	
Урбана опрема (Јавно осветлување...)	√	√	√		√	√	√		√	

⁶ Види повеќе за идентификуваните приоритети од граѓаните во Анекс 1 Фокус група за идентификување на приоритетите на граѓаните од руралните средини на Општина Делчево

Приоритет/Населено место	Град		Драмче		Свегор		Трабовитиште		Стамер		Илиово		Разловци	
	Граѓани	Претставници на Месна заедница	Граѓани	Претставници на Месна заедница	Граѓани	Претставници на Месна заедница	Граѓани	Претставници на Месна заедница	Граѓани	Претставници на Месна заедница	Граѓани	Претставници на Месна заедница	Граѓани	Претставници на Месна заедница
Патна мрежа и реконструкција на локални патишта	√	√	√	√	√	√	√	√		√	√			√
Пешачки патеки и реконструкција на мостови		√												√
Одржување и чистење на речни корита и селски пасишта	√	√						√						
Здравствена заштита										√				
Изградба и реконструкција на објекти (пр. културен дом)							√				√		√	
Водоснабдување			√	√	√	√	√	√						√
Канализациона мрежа	√		√		√				√	√	√		√	√
Комунална хигиена	√	√				√	√	√	√	√			√	√
Вработување	√				√								√	
Урбана опрема (Јавно осветлување...)		√		√		√	√	√	√	√			√	√

Перцепција за степенот на вклученост и учество на граѓаните во креирањето на локални политики и консултации

Граѓанско учество и комуникација

Во врска со граѓанското учество, 10% од испитаниците - граѓани, веруваат дека постојат механизми коишто општина Делчево ги користи за да ги вклучи граѓаните во носењето одлуки за локалната заедница. Меѓутоа, според нивните коментари при спроведувањето на анкетата, укажуваат на општа перцепција дека постоечките механизми на комуникација на општината со граѓаните, тие ја гледаат како формална процедура, а помалку од активен карактер.

Преферирани канали за информирање

Без разлика на возраста на испитаниците, онлајн комуникацијата и социјалните мрежи (примарно Facebook) е најпреферираниот канал на комуникација на граѓаните од руралните населени места во општина Делчево. Потоа следа: отворен ден за консултации- директно со градоначалникот или пак редовните консултативни состаноци кои исто така се преферирани механизми за комуникација од страна на граѓаните. Никој од испитаниците не ја навел веб страницата или пак службениот гласник на општината како преферирани канал за комуникација и информирање.

Клучни наоди

Потребите на граѓаните како приоритетни во однос на унапредена инфраструктура преку капитални проекти, се во доменот на поставување или унапредување на витална примарна инфраструктура и според потребите на граѓаните, можат да се категоризираат во:

- Подземна инфраструктура – во системи за канализација и отпадни води како и вода за пиење,
- Патна инфраструктура – изградба на локални патишта или одржување на постоечка патна мрежа како и поставување на урбана опрема,
- Надземна инфраструктура – во градба или реновирање на објекти за образование, социјална грижа, култура и спорт.

Понатаму, граѓаните сметаат дека дел од општинските активностите/проектите се одлагаат поради долгите процеси на локално ниво поврзани со изработка и донесување на детални урбанистички планови. А истовремено, предизвикот кај сите ЕЛС за недостаток на капацитети за поголеми капитални инвестиции останува.

Генерално, граѓаните не се чувствуваат вклучени во донесувањето одлуки на локално ниво ниту за трошењето на буџетските средства, вклучително и посебно за капиталните инвестиции, како и во процесите на урбанизација, итн. Постои интерес кај граѓаните за поставување и редовно практикување на механизми за директна комуникација преку така наречени форуми на граѓани на кои граѓаните би учествувале директно во поставувањето на приоритетите за трошењето на буџетските средства.

Препораки

1. Воспоставување на формален и редовно практикуван механизам за активна комуникација на општинските власти со граѓаните, кој има форма на граѓански форум/парламент, фокус група или слично, каде граѓаните ќе имаат директна можност за учество во донесувањето на одлуки за распределбата на буџетот. Ваквиот процес овозможува учество на граѓаните во одлучување на приоритизација на планираните капитални проекти, нивно информирање со предизвиците на општината и за степенот на изводливоста на приоритетите. Дополнително, процесот е потребно да вклучува повратни информации за тоа кои приоритети се прифатени од страна на општината како и извештај од спроведување на проектите;
2. Воспоставување редовни механизми на анкетирање на граѓаните (преку интернет или лице в лице, или комбиниран пристап) за да се оцени нивото на задоволство од добиените општински услуги. Ваквата алатка на прибирање на информации на одреден временски период ќе овозможи споредливост и мерење на промените.
3. Активното ангажирање на граѓаните може позитивно да влијае на зголемување на довербата на граѓаните кон општините, поради повеќето информации за предизвиците со кои се соочуват граѓаните и чувството за сопственост во донесување одлуки во и за нивната заедница. Истовремено, општината ќе биде поблиску информирана за предизвиците за да може да одговори на нивните потреби;
4. Користење на механизми за учество во различни области и теми како што се: планирање и распределба на локалниот буџет, планирање на повеќегодишни капитални инвестиции и нивно приоритизирање, развој на различни програми, транспарентност и отчетност, урбанизација, рурален развој итн.

Анекс 1 Фокус група за идентификување на приоритетите на граѓаните од руралните средини на Општина Делчево

Вовед и позадина

Фокус групата за идентификување на приоритетите на граѓаните од руралните средини се одржа во основното училиште во општина Делчево на ден 12.07.2021. Фокус групата имаше за цел да ги поврзе општината Делчево и претставниците од руралните месни заедници за заедничко дефинирање на клучните приоритети во руралните средини. Оваа фокус група/дискусија неслучајно се одржа исклучиво со претставници од руралните месни заедници кои ги претставуваат граѓаните од најмалку развиените рурални средини во општината.

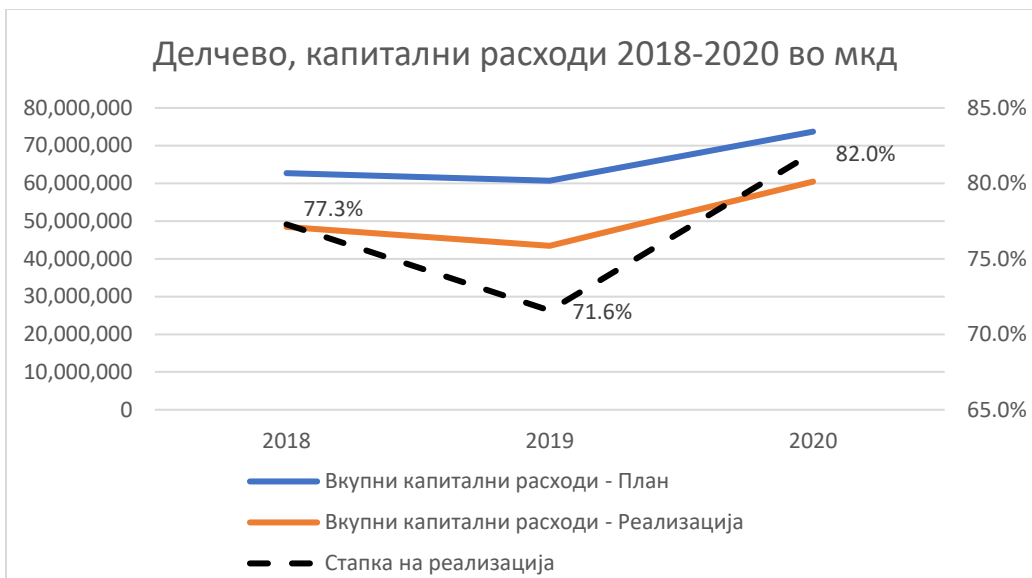
На фокус групата беа присутни 13 лица од 12 рурални месни заедници и тоа: Вирче, Габрово, Драмче, Стамер, Свегор, Нов Истевник, Тработивиште, Град, Бигла, Разловци, Селник, Полето. Возрасната структура на учесниците е следната: 0% се лица на возраст до 30 години, 23% се лица на возраст од 31 до 50 години и 77% се лица на возраст над 51 година. Од друга страна, од вкупно 13 учесници, само една жена беше присутна.

На дискусијата, присуство имаше од претставник од општината од одделението за локален економски развој, кој ги искажуваше реалните финансиски и човечки капацитети како и услови за изведба на дефинираните приоритети од страна на претставниците на месните заедници.

Дополнително, за општинските власти од суштинско значење се проектите за урбанизација кои примано се однесуваат на проекти за капитални инвестиции. Оттука, во последните три години, во општина Делчево просечните годишни капитални расходи изнесуваат околу 50,8 милиони денари (максималните капитални расходи изнесуваат 60.463.593 мкд во 2020 година). Ефектите од Ковид-19 во одредена мера влијаеа врз реализацијата на капиталниот буџет како на другите општини така и на општина Делчево.⁷

---

⁷ Види повеќе: <https://cea.org.mk/wp-content/uploads/2021/01/0.-FINAL-PDF-CIP-ELS-Kovid-02012020.pdf>

Извор: Завршни сметки на општина Делчево 2018-2020

	2018	2019	2020
Вкупни приходи на ЕЛС	35,315,549,896	35,864,655,676	36,050,758,737
Вкупни приходи на ЕЛС % од БДП	5.4%	5.2%	5.4%
Вкупни приходи Делчево	269,361,707	231,706,331	283,610,451
Вкупни приходи Делчево % од БДП	0.04%	0.03%	0.04%
Вкупни расходи на ЕЛС	30,362,467,894	36,108,555,308	35,249,180,348
Вкупни расходи Делчево	224,172,955	254,514,946	263,140,000
Вкупни капитални расходи Делчево	48,493,593	43,442,661	60,463,593
Капитални/Вкупни расходи Делчево	21.6%	17.1%	23.0%

Извор: Завршни сметки на општина Делчево 2018-2020

Резиме на дискусии и приоритети на граѓаните за капитални инвестиции во руралните средини

Процесот на дискусија беше структуриран: 1) индикација за главните прашања на секој граѓанин што се однесуваат на инфраструктурни проекти за заедницата 2) секој приоритет беше презентираан јавно и дискутиран меѓу членовите на групата со цел да се идентификуваат и да се дојде до договор за заеднички најприоритетни прашања за целокупната заедница со најголемо влијание и придобивки 3) приоритизирање на потребите во постоечките финансиски ограничувања.

Рурални месни заедници

1	Нов Истевник	✓
2	Стамер	✓
3	Селник	✓
4	Разловци	✓
5	Бигла	✓
6	Град	✓
7	Тработивиште	✓
8	Габрово	✓
9	Свегор	✓
10	Вирче	✓
11	Драмче	✓
12	Полето	✓
	Вкупно	13 (1 жена, 12 мажи)

Идентификувани приоритети за руралните средини

Нов Истевник

1. Водоснабдување- доизградба на водоводна мрежа.
2. Патна мрежа – локален пат, санирање, прочистување на патишта и доасфалтирање на пат од 200 метри.

Тработивиште

1. Подобрување на јавната хигиена со поставување на нови контејнери – иако постепено се решава проблемот со јавната хигиена сепак е неопходно поставување на дополнителни контејнери.
2. Патна мрежа – локален пат Тработивиште кон Разловци (200-300 метри), асфалтирање на две улици од по 50 метри. Улица Даме Груев 5а и 5б, 7 и 7а. Подобрување на патот кон Св. Вода, и да води од гробиштата.
3. Поставување урбана опрема- летниковец
4. Поставување на легнати полицајци во близина на училиштето за поголема безбедност.
5. Водоснабдување- санација на водоводна мрежа, промена на дел од водоводните цевки.

Габрово

1. Патна мрежа – реконструкција на патен правец Делчево –Габрово во должина од 2,2км. Изградба на улица од Горно Маало (селска чешма) до Рударско Маало. Поставување на бекатон плочки на локални улици.
2. Поставување на урбана опрема во дворот на подрачното училиште Ванчо Прке.
3. Вклучување на водоводна мрежа.

Драмче

1. Патна мрежа – подобрување на пристапноста низ маалата и санација на маалските патишта. Асфалтирање на патот за Филиска маала во должина од 4км, кружен пат. Санација на дупки на патот за Драмче по должина на коловозот. На местото викано Осојакот са се постави метална ограда во должина од 100 метри
2. Улично осветлување во сите маала
3. Подобрување на снабденоста со електрична енергија, трафостаницата е далеку и имаат слаба струја во домаќинствата.
4. Реконструкција на водоводната мрежа.
5. Поставување бетонски боци кај зградите кај гробиштата.

Разловци

1. Изградба на стариот мост над с. Разловци на реката Брегалница.
2. Патна мрежа – Обновување на асфалтираниот слој на регионалниот (локалниот) пат Разловци-Трабовитиште
3. Урбана опрема и комунална хигиена- обезбедување уште 8 контејнери
4. Обезбедување на наводнување на сите засадени површини во Разловци од страна на водостопанство
5. Реконструкција на водоводната мрежа и канализација

Стамер

1. Завршување со изградба на канализациската мрежа
2. Патна мрежа – комплетно подобрување на патната мрежа, тампонирање. Подобрување на условите на локалните патишта.
3. Комунална хигиена- поставување на контејнери и редовно чистење на истите. Чистење на депонии.
4. Улично осветлување.
5. Примарна здравствена заштита – амбуланта за жителите која ќе ги опслужува и другите соседни села или мобилна амбуланта.

Свегор

1. Водоснабдување- подобрување на состојбата на водоводната мрежа и квалитетот на водата.
2. Патна мрежа- асфалтирање или поплочување на улици. Поставување лежечки полицајци и патна сигнализација на меѓународниот пат.

Бигла

1. Одржување на водоводната мрежа
2. Патна мрежа- Одржување на маалските патишта. Подobar пристап меѓу маалата, особено до гробиштата.
3. Поставување на сообраќајни знаци на регионалниот пат.
4. Поставување на улично осветлување во селото.

Град

1. Продолжување на речното корито со регулација
2. Патна мрежа – асфалтирање на неасфалтираните улици во селото. Прочистување на шумските и селските патишта. Брдско велосипедска патека по скалата или крос патеката.
3. Урбана опрема- осветлување на училишното игралиште.
4. Комунална хигиена – чистење на гробиштата
5. Довршување на проектот Етно село кое е пред распаѓање, или нов проект.

Полето

1. Патна мрежа – Санација на главната улица и санација на дупките.

Вирче

1. Реконструкција на водоводната мрежа
2. Регулација и одржување на речното корито
3. Комунална хигиена – поставување контејнери и справување со дивата депонија. Одржување на гробиштата.
4. Патна мрежа- асфалтирање на 3 улици од по 60, 70 и 100 метри. Рамнење и тампонирање на 1 улица од 50 метри. Чистење на земјените патишта до нивите и шумските патишта.

Слики од фокус групата:

Идентификувани потреби на жителите од руралните средини во општина Делчево

Приоритет	Нов Истевник	Тработи виште	Габрово	Драмче	Разловци	Стамер	Свегор	Бигла	Град	Полето	Вирче
Патна мрежа и реконструкција на локални патишта	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√
Пешачки патеки и реконструкција на мостови					√				√		√
Одржување и чистење на речни корита и селски пасишта		√							√		√
Здравствена заштита						√					
Поставување урбана опрема (осветлување..)		√	√	√	√	√	√	√	√		
Водосна бдување	√	√	√	√	√		√	√			√
Канализациона мрежа					√	√					
Комунална хигиена		√	√		√	√			√		√

Анекс 2 Анкетен прашалник (за граѓаните)

Локација на домаќинство:

Населено/место или име на улица или соседство / код

Рурална / урбана област

(квалификатор)

Дали сте постојан жител на општината?

Да / Не

Пол:

Машки / Женски

Возрасна група:

18-34 . 35-50 . 50-70

Статус на вработеност на испитаникот

(постојано вработен -1, повремено / скратено работно време 2, невработен 3, самовработен 4, пензионер 5, студент 6)

Просечен годишен приход на домаќинството

(примател на социјална помош -1 ; <180.000 денари 2; 180.001-300.000 денари 3; 300.000-600.000 денари 4; 600.001 -1 мил. мкд 5; 1 - 1, 5 мил. мкд 6;> 1,5 мил. мкд 7

Ниво на образование

(основно-1, средно-2, високо-3)

1 2 3

На скала за 1 до 5 (1 лошо 5 одлично) како би ја оцениле општината како место / локација во смисла на:

Целокупен квалитет на животот на жителите

1 2 3 4 5

Место каде е погодно да се живее/има семејство

1 2 3 4 5

Место за млади / возрасни: игра / работа / образование / живеење

1 2 3 4 5

Место за пензионирање

1 2 3 4 5

Која е вашата најомилена карактеристика на општината која ја сакате (како нејзин жител)

Изберете еден или два приоритета.

Рурална област и нема сообраќајни метежи / мирна околина

—

Природа и пристап до активности на отворено / чисто опкружување - околина

—

Големината - малите заедници

—

Близината до центарот на градот / погодност на локацијата

—

Маалскиот живот / блискоста меѓу заедницата

—

Друго _____

—

На скала од 1 до 5 (1 силно не се согласувам 5 силно се согласувам) до кој степен се согласувате

Општо земено, верувам дека општината (како институција) добро си ја работи работата	1 2 3 4 5
Општината ги консултира граѓаните и го охрабрува нивното учество во донесувањето одлуки и во работата во советот	1 2 3 4 5
Како граѓани на општината добиваме добра вредност за локалните даноци и давачки што ги плаќаме	1 2 3 4 5

Во споредба со пред 5 години, во која насока е променет квалитетот на животот на граѓаните

На подобро —

Нема промени - истото —

Полошо —

Според вашето мислење, што е единственото (едно приоритетно) прашање во рамките на надлежностите на општината кое има потреба од ИТНО подобрување? (во вашата месна заедница / село) (од листата ИЛИ ДРУГО)

Можности и услови за започнување/водење сопствен бизнис —

Урбанистичко планирање - легализација / градење / урбана опрема / јавни површини / ... —

Превоз и одржување на локални патиштата —

Систем за канализација и отпадни води —

Систем за вода и водоснабдување —

Отстранување на отпад и хигиена —

Еколошка заштита и заштита на природа —

Образование / основно или предучилишно образование —

Друго _____ —

До кој степен сте задоволни со услугите на општината во: (на скала од 1 до 5). Доколку услугата не се обезбедува ставете 0.

Степен на обезбедување на локална патна инфраструктура (реконструкција и заштита на локални патишта, улици и други инфраструктурни објекти - одржување и поправка на пат) .0 1 2 3 4 5

Заштита на животната средина и природата .0 1 2 3 4 5

Обезбедување на систем за отстранување на отпадот / јавна хигиена / транспорт и третман на комунален цврст и технолошки отпад .0 1 2 3 4 5

Обезбедување систем за вода за пиење (снабдување со вода за пиење) .0 1 2 3 4 5

Обезбедување на канализационен систем (одводнување и третман на отпадните води) .0 1 2 3 4 5

Јавно улично осветлување .0 1 2 3 4 5

Одржување на речни корита .0 1 2 3 4 5

Културни и рекреативни настани во заедницата / поддршка .0 1 2 3 4 5

Социјална заштита и заштита на децата (детски градинки и домови и места за стари лица) .0 1 2 3 4 5

Планирање на користење на земјиште (урбано и рурално планирање) .0 1 2 3 4 5

Основно (и/или средно) образование .0 1 2 3 4 5

Противпожарни активности	.0 1 2 3 4 5
Граѓански консултации	.0 1 2 3 4 5
Локален економски развој (обезбедување на услови за отворање на бизниси, инвестиции)	.0 1 2 3 4 5
Друго _____	.0 1 2 3 4 5
<i>Општо од квалитетот на јавните услуги на општината</i>	.0 1 2 3 4 5

ОЧЕКУВАНИ КОМЕНТАРИ: Очекувани одговори како непостоечка услуга во некои области, на пр. Канализација, јавното осветлување, речните корита ќе бидат обележани) / од тука ќе се идентификуваат најдобро рангираните услуги и услуги кај кои се потребни подобрувања 0

Со оглед на можноста да ги обезбедиме вашите предлози за подобри инвестиции, подобрување на инфраструктурата (на пр. Отпадни води, локални патишта, канализација, легализација на имот, урбанистички планови, осветлување, технолошки зони, образование, стари лица, младинска инфраструктура итн.) Што си приоритетни области за инвестиции кои треба да се разгледаат во вашата заедница од страна на општината?

Листа на 3 најприоритетни проекти (со наведување на најприоритетниот прво) ако знаеме дека финансиските ресурси се ограничени и треба да бидат насочени колку што е можно по ефикасно и ефективно.

1 _____

2 _____

3 _____

Колку сте запознаени со надлежностите на општината во областа на урбанистичкото планирање? 1 2 3 4 5

Колку сте задоволни со капиталните инвестиции на општината за подобар урбан развој (урбанизација, патишта, канализација, паркови) на вашата заедница? 1 2 3 4 5

Дали постојат механизми за учество (дали сте запознаени со некои: средби, форуми, работилници) кои општината ги користи/користела за вие како граѓанин да учествувате во одлучувањето за подобрување на урбаната инфраструктура или буџетски одлуки?

Да/Не

ДА - 1 НЕ - 0

Ако одговорот е да, за какви механизми знаете? Ве молам наведете во која сте учествувале

_____

Ако сте учествувале дали дадовте какви било предлози и какви биле тие?

Да / Не

ДА - 1 НЕ - 0

Ако сте дале предлози дали се разгледале? Да/Не

Ако да, кога / каде. Ако не, дали знаете зошто не?

Дали сте во било во контакт со општинските власти / советот / месна/рурална заедница во последната 1 година?

Не

Да

(Ве молам објаснете, во каква улога? тие ме контактираа само за ... Ме прашуваа мене ..., присуствував на состанокот во заедницата, присуствував на состанокот на советот .... Имав средба со месна заедничка дискусија, имав средба со градоначалник, ми требаше .....)

Ако одговорот е да на П12. Колку сте задоволни (1 воопшто не до 5 одлична) од услугата обезбедена од вработените во општината

Нивниот однос - желба да помогне - услужливост

1 2 3 4 5

Знаење и компетентност за тоа што баравте

1 2 3 4 5

Одговор - брзина / навременост на услугата

1 2 3 4 5

Кој начин е најмногу ви одговара за да комуницирате и да дознаете за работата и прашањата во општината (изберете еден до два начини кои најмногу ви одговараат)

Веб-страница на општината

—

Службен весник на општината

—

Билтенот кој го подготвува општината / Весник повремено подготвен од општината

—

Онлајн социјални медиуми (facebook)

—

Радио / локална ТВ

—

Стриминг канал / Јутјуб од состаноците на советот

—

Редовни состаноци со Месна заедница

—

Редовни консултативни состаноци на одреден период (X) каде би учествувале

—

Телефон до службите

—

Отворен ден за консултации со градоначалникот

—

Дали имате какви било коментари за потребите / квалитетот / капацитетот на општината во обезбедувањето услуги за капитални инвестиции / урбанистичко планирање - или услугите воопшто

Име и презиме / Контакт

(заинтересирани да бидете дел од форумот и да го слушнат исходот?)

Колку сте задоволни од отчетноста и транспарентноста за трошењето на парите на општината.

Не сум воопшто задоволен/а

Делумно се објавуваат информации

Редовно се објавуваат информации

Не знам дали се објавуваат информации за трошењето на парите

Колку сте запознаени со локалните даноци/давачки кои ги плаќате на општината

Не сум запознаен/а

Делумно

Запознаен/а сум

Не е во доменот на мојот интерес

Дали редовно и целосно си ги плаќање даноците на општината?

Да

Не

Понекогаш

Ако НЕ или ПОНЕКОГАШ, која е причината?

Кои информации сакате да бидат достапни од општината за трошењата и за прибирањето на локалните даноци?

Буџет на општината

Квартални извештаи за трошењето

Годишен извештај за работата на општината

Завршна сметка

Отчет (какви проекти се спроведени)

Планови за инвестиции и развој по населено место

Даночните пријави за данокот на имот да бидат електронски достапни

Детални информации за локалните даноци и давачки кон општината (висина, %)

Редовно да не викаат на состаноци во месните заедници и општината/советот

Колку точно собира општината од локалните даноци (за секој данок посебно)

Листа на плаќачи и неплаќачи на локалните даноци и давачки

Како сакате да ви бидат достапни горенаведените информации?

на веб страната на општината

на социјални медиуми - facebook на градоначалник

на социјални медиуми - facebook на општината

кога ќе отидам во општината

огласна табла

преку месните заедници

електронски весник

соопштенија залепени кај локалните продавници

локални радио и ТВ

јутјуб канал

по пошта

друго _____

Дали сметате дека висината на даноците кои ги плаќате се адекватни?

Данок на имот

а) нема данок на имот во нашето населено место

б) висината е соодветно поставена

в) данокот е многу висок

г) данок е низок и има простор да се зголеми

Данок на наследство и подарок

а) висината е соодветно поставена

б) данокот е многу висок

в) данок е низок и има простор да се зголеми

Данок на промет на недвижности

а) висината е соодветно поставена

б) данокот е многу висок

в) данок е низок и има простор да се зголеми

Центар за економски анализи

Бул. Јане Сандански 63/3, 1000 Скопје

+389 2 2444 766

info@cea.org.mk

www.cea.org.mk